

Gyermekek jogok

A gyermekszegénység és a gyermekjogok

- A gyermek/családjának jövedelmi szegénysége **befolyásolja fejlődésüket és jövőbeni lehetőségeiket.**
- Cél: EU törvények a gyermekek körében tapasztalható **társadalmi kirekesztés megszüntetésére**, és a társadalmi integráció feltételének biztosítására.
- 1959-ben az ENSZ Közgyűlés elfogadta a **Gyermekek Jogairól szóló Nyilatkozatot** (szeptember 20. a Gyermekek Világnapja)
- **1989. november 20-án** született meg az ENSZ Gyermekek Jogairól szóló Egyezmény. E törvény szerint **a gyermeknek joga van az ENSZ egyezményekben rögzített összes emberi jogra, ezért különös biztosítékokat és gondozást igényel.**

A Gyermekek Jogairól Szóló ENSZ Egyezmény

Bevezetés (Preambulum)

- A **gyermekkor** különleges segítségre és **támogatásra szoruló élethelyzet**
- A társadalom alapvető egysége a **család**, biztosítani kell, hogy szerepét betölthesse
- A **gyermek személyisége** kibontakoztatásához családi környezet, szeretetteljes és megértő légkör szükséges
- Fel kell őt készíteni az **önálló életre**, nevelését az emberi jogokkal összeegyeztetett formában kell biztosítani
- A világ minden táján élnek olyan gyermekek, akik **különös figyelmet** érdemelnek

Az alapelvek

A 18. év a gyermekkor felső életkori határa: a nagykorúvá válás elérése nem mindenütt azonos.

A gyermekkor kezdetének meghatározása: az Egyezmény nem határozza meg egyértelműen, hogy a fogantatással vagy a születéssel kezdődik – „a gyermeknek joga van a megfelelő jogi védelemre, **születése előtt és után egyaránt**”

1. A gyermekkor fogalma
2. A negatív diszkrimináció tilalma
3. A gyermek mindenképp felett álló érdekeinek figyelembe vétele
4. Az állam köteles törvényhozási és végrehajtási szinten a gyermeki jogokat biztosítani és védeni
5. A gyermek jogairól való tájékoztatás kötelezettsége

A gyermek diszkrimináció fajtái lehetnek

- **Nyílt**, ami szervezett gyűlölet-csoportokat feltételez (neonácik, Ku Klux Klan, skinhedek).
- **Nem nyílt**, az „egyébként rendes emberek” diszkriminációja
- **Az intézményes** diszkrimináció - ami nem kifejezetten szándékos - jelen van az oktatás és a gyermekvédelem területén is.
- A **rasszizmus** faji, etnikai alapon történő diszkrimináció („alsóbbrendű rassz” tagjaival szembeni agresszív magatartás)
 - A **fasizmus** egy erőszakos jobboldali politikai mozgalom
 - Új formája az „**etnikai és kulturális elkülönülés**”, ami szerint minden rassz és kultúra egyenlő ugyan, de ahhoz, hogy megtarthassák eredetiségüket, egymással nem keveredhetnek.
- A **xenofóbia**, az idegengyűlölet, amikor ellenségesnek mutatják be azokat, akik más országból származnak.
- A diszkrimináció történhet **vallási** alapon (antiszemitizmus, cionizmus, iszlám vallás elutasítása).
- A **szexizmus**, azaz, a nemek (elsősorban a nők) hátrányos megkülönböztetése, lebecsülése, megalázása.
- A **szociális kirekesztés** - egyes csoportokat kizárnak a nélkülözhetetlen társadalmi javakból (a szegények, a hajléktalanok szociális, egészségügyi ellátása).

Példa a diszkriminációra

Egy kanadai tanárnő, Fran Newman,
Gyermekek krízishelyzetben című könyvéből:

„A Victoria Megyei Oktatási Testület, kiadott egy kézikönyvet, amely felsorolja **a tanárok előítéletes viselkedésmódjait** az enyhébbektől a legdurvábbakig.

- **be nem avatkozás** (ha szemtanúi vagyunk a zaklatásnak, de nem kíséreljük meg megakadályozni és nem jelentjük)
- **kizárás** (ha faji alapon kihagyunk vagy kizárunk egy személyt vagy csoportot valamely tevékenységből)
- **gúnynévvel illetés**
- **ugratás, megalázó tréfák**
- **graffiti** (megalázó sértő szavak, üzenetek, jelszavak felírása nyilvános helyekre) elnézése
- **lekicsinylő anyagok** írásának, kinyomtatásának, terjesztésének elnézése
- **vandalizmus** (etnikai csoporthoz tartozók tulajdonának rongálása)
- **fenyegetések vagy ijesztgetés**
- **fizikai erőszak**”

Polgári, politikai jogok

- 1. Élethez, életben maradáshoz való jog**
- 2. A névviseléshez, az anyakönyvezéshez, az állampolgársághoz és identitásához való jog**
- 3. A gyermek szüleitől való elválasztásának tilalma, kapcsolattartási jog**
- 4. A családegyesítés elősegítéséhez való jog**
- 5. A gyermek véleménynyilvánítási joga és szabadsága, az eszmék határok nélküli szabad áramlásának biztosítása**
- 6. A gyermekek vallás- és lelkiismereti szabadsága**
- 7. A gyermek egyesülési és békés gyülekezési joga**
- 8. A gyermek magánéletének tiszteletben tartása**
- 9. Információhoz való hozzájutás joga a tömegtájékoztatáson keresztül**

Gazdasági, szociális és kulturális jogok

- 1. A gyermeknevelés a szülők közös felelőssége, amelyhez az állam segítséget nyújt**
- 2. A gyermeknek joga van a legjobb egészségi állapothoz**
- 3. A gyermeknek joga van a szociális biztonsághoz és a társadalombiztosításhoz**
- 4. A gyermeknek joga van a lehető legjobb életszínvonal biztosításához**
- 5. A gyermek joga az oktatáshoz**
- 6. A gyermek joga a pihenéshez**

Példa a legjobb egészségi állapothoz

- A „varázskörhinta” ötlete a dél-afrikai Trevor Fieldnek jutott eszébe. Ötletének lényege, hogy az Afrikában is közkedvelt körhinta mozgását pumpává kellene átalakítani, és ennek révén hozzájuthatnának a vízhez.
- A sivatagban vagy a dzsungel belsejében nincs infrastruktúra, és csak olyan szerkezetek lehetnek az ott lakók segítségére, amelyek egyszerűek és kézi erővel működtethetők.
- A körhintával a gyerekek egy óra alatt 40-100 méter mélyről akár 1400 liter vizet is képesek felhozni, miközben csak 16-szor kell körbeforgogniuk a körhintával.
- A szerkezet felépítése kb. 900 dollár, és mintegy 15 évre megoldja még a legszárazabb vidékek ivóvíz gondjait is. Eddig 650 körhintapumpát állítottak fel, ami megközelítőleg 1 millió ember lát el vízzel.

A gyermek joga az oktatáshoz

Elérendő cél, → az oktatás **minden gyermek** számára elérhető legyen,
→ törvények írják elő a **tankötelezettséget**,
→ az **alapfokú oktatás ingyenességét**.

Ezen kívül:

- előmozdítják az általános, és szakirányú **középfokú oktatás** megszervezését, és minden gyermek számára hozzáférhetővé teszik
 ↙
 ingyenesség
 ↘
 szükség esetére pénzügyi segítségnyújtás
- biztosítják, hogy bárki **képességeitől függően** bejuthasson a **felsőoktatásba**
- hozzáférhetővé teszik az iskolai és **pályaválasztási** tájékoztatást és tanácsadást
- intézkedéseket tesznek az iskolába járás **rendszerességének** előmozdítására és a **lemorzsolódás** csökkentésére.
- megtesznek intézkedést, hogy az **iskolai fegyelmet** a gyermeknek mint emberi lénynek a méltóságával összeegyeztethetően alkalmazzák

A Földön mintegy 140 millió gyermek nem járhat iskolába. Az iskolába nem járó gyermekek kétharmada kislány!

Ennek okai:

- a szülők nem tudják megfizetni a tanítás költségeit,
- a család nem nélkülözheti a gyermek segítségét a családi gazdaságban
- a lányok hagyományok, előítéletek miatt nem tanulhatnak.

Mire kell irányulnia a gyermekek oktatásának?

- a gyermekek személyiségének és képességeik kibontakoztatására
- az emberi és gyermeki jogok megismerése
- a saját kultúra megismerésére, a más kultúrák iránti tiszteletre
- a környezetvédelem fontosságára

A gyermek speciális védelme a családban és a társadalomban

1. A gyermek jogellenes **külföldre vitelének tilalma**
2. A gyermeknek joga van a **rossz bánásmód elleni védelemre**
3. A gyermeknek joga van a **gazdasági kizsákmányolás elleni védelemre**
4. A gyermeknek joga van a **kábítószeres elleni védelemre**
5. A gyermeknek joga van a **nemi kizsákmányolás és erőszak elleni védelemre**
6. A **gyermekkereskedelem** megakadályozása
7. A gyermeknek joga van a **jólétére káros** minden kizsákmányolás elleni védelemre
8. A **kínzás, bántalmazás, kegyetlen büntetés, a szabadság önkényes elvonásának tilalma**

A gyermeknek joga van a rossz bánásmód elleni védelemre

A gyermekbántalmazás – idegen szóval **abúzus** - formáit, amelyeket ma elítélünk, évszázadokon át a nevelés természetes velejáróinak tekintették.

A fizikai bántalmazás szándékos vagy gondatlan cselekedet egyaránt lehet, ilyen például a megütés, a rázás (főként csecsemők esetében), mérgezés, fulladás, égés, közlekedési baleset okozása, akár egyszeri és ismétlődő formában.

Az érzelmi bántalmazás a gyermek korához nem igazodó elvárások, feladatok követelése, a gyermek fenyegetése, félelmének kihasználása, mozgásának korlátozása, rettegésben tartás és minden más erőszakos, de fizikai bántalmazásnak nem minősülő nevelési módszer.

Az elhanyagolás is lehet fizikai és érzelmi jellegű. A fizikai elhanyagolás tünetei a higiénés hiányosságok, a felügyelet hiánya, az orvosi kezelés, a védőoltások elmulasztása, késleltetése. Az érzelmi elhanyagolás tipikus esete a szülői közömbösség, a gyermek jelenlétében történő erőszakos magatartás más családtaggal szemben.

A szexuális és gazdasági kizsákmányolással külön cikk foglalkozik

A gyermeknek joga van a gazdasági kizsákmányolás elleni védelemre

A gyermekmunka általános jellemzői:

- hogy a napi munkaidő nem arányos a gyermek életkorával,
- a gyermek ingyen, vagy nagyon alacsony bérért dolgozik,
- rosszak a munkahelyi körülményeik.

Okai: a **szülők szegénysége**, a munkáltató jelentős haszna, vagy a családtagok betegsége, haszonszerzés (eladják a gyermekeket), szülői deviancia, alacsony színvonalú oktatás.

- Melyek a gyermekmunka **következményei**?
 - nem jár iskolába,
 - nincs szabadideje,
 - felnőtt életet élnek,
 - fizikai és pszichikai túlterheltség révén egészségileg károsodnak,
 - kapcsolatba kerül a bűnözéssel,
 - a családjuknak és a munkát adóknak is érdekük titokban tartani a foglalkoztatást, ezért nehéz a nyomára bukkanni

A gyermekmunka típusai:

- **a családi vállalkozásban rendszeresen dolgozó gyermek,**
- **a zsebpénz kiegészítése céljából munkát vállaló gyermek,**
- **a család megélhetéséért dolgozó gyermek,**
- **a felnőttek által, bűncselekménnyel dolgoztatott gyermek.**

PI. a gazdasági kizsákmányolás elleni védelem

A **Rugmark** embléma azt bizonyítja, hogy a kereskedelmi forgalomban kapható keleti (nepáli, indiai) szőnyeg nem gyermekmunkával készült.

Sok európai országban felhívást intéznek a vásárlókhöz, hogy csak azokat a keleti szőnyeget vásárolják, amelyeken ez az embléma látható.

Az ILO becslése szerint közel 250 millió 5 és 17 éves kor közötti gyermekkel végeztenek koruknak nem megfelelő munkát.

Ezeknek a gyermekeknek a háromnegyede a gyermekmunka legrosszabb formáiban (rövidítése WFCL) dolgozik, ezek **a rabszolgaság, a túl hosszú munkaidő, a szexipar és a drogkereskedelem.**

A nemi kizsákmányolás és erőszak elleni védelem

Fogalma: a gyermeket felnőttek szexuális kielégülése céljából **igénybe veszik**, vagy **más számára megszerzik**. Ez a gyermekmunka legrosszabb formájának minősül, a **rabszolgotartás mai formáját** testesíti meg.

Az **állami intézkedések** formái:

- a nemzetközi és hazai jogi szabályozás,
- a bűnüldözés kapcsán kialakított nemzetközi együttműködés,
- azoknak az áldozatvédő fórumoknak és szervezeteknek a létrehozása és támogatása, ahová a gyermekek fordulhatnak,
- felvilágosító munka az oktatás és a tömegtájékoztatás eszközeivel.

A gyermekekkel szembeni erőszakot, abúzust **többségében családon belül**, a **gyermek által ismert személy követi el**.

Fenyegetéssel, ígéretéssel, a szégyenérzet felkeltésével hallgatásra kényszerítve, **ami miatt a gyermekek világosan megfogalmazott formában nem fognak panaszkodni**, csak **jelzéseket** adnak, amelyeket a felnőttek sok esetben nem képesek fogni.

A gyermekkereskedelem megakadályozása

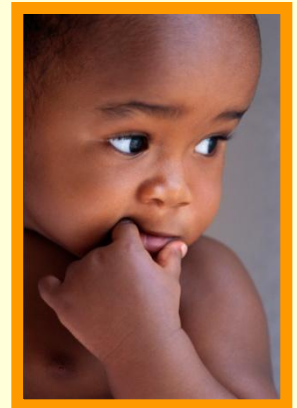
Országok, amelyek a gyermekkereskedelem fő forrásai:

- Fülöp-szigetek, India, Thaiföld, Taivan, USA, Brazília, Nyugat- Afrika,
- Közép- és Kelet-Európa, ahonnan mintegy 175.000 gyermek válik áldozattá.

A gyermekkereskedők a gyermekeket **elsősorban szexuális rabszolgának** adják el pedofil hálózatoknak, illetve **munkára**. A megvásárolt vagy elrabolt gyermekek egy részét **fogságban tartják és megkínózzák eladásuk előtt.**

- **Az emberkereskedők módszerei**

- **munka- és házasságközvetítő szervezetekként,**
- **modellügynökségként tevékenykednek,**
- **újsághirdetéssel ajánlanak jól fizető külföldi állásokat.**
- **saját szülei adják el a gyermekeiket**

- Ha egyszer valaki emberkereskedők kezére jut, gyakorlatilag lehetetlen a menekülés, elzárják minden külvilági kapcsolattól, nem rendelkeznek sem iratokkal, sem pénzzel, általában nem beszéli az ország nyelvét.

A gyermekek speciális csoportjainak védelme

Az Egyezmény kiemel olyan körülmények között élő gyermekeket, akik speciális védelemre szorulnak, mivel **helyzetük az átlag gyermekeknél valamilyen oknál fogva nehezebb, kiszolgáltatottabb.**

Ezekkel a gyermekcsoportokkal szembeni diszkrimináció szinte minden országban megtalálható.

1. **A családjától megfosztott gyermekek**
2. **Az örökbefogadott gyermekek**
3. **A fogyatékkal élő gyermekek**
4. **A kisebbségekhez tartozó gyermekek**
5. **A bűncselekményt elkövetett gyermek tisztességes eljáráshoz való jogai**
6. **A védelemre szoruló gyermek joga a helyzetének felülvizsgálatához**
7. **Az áldozattá vált gyermekek**

A fogyatékos gyermek jogai

A részben államok elismerik, hogy a szellemileg vagy testileg **fogyatékos gyermeknek**

- emberi méltóságát biztosító
- önfenntartását előmozdító
- a közösségi életben való tevékeny részvételét lehetővé tevő
- teljes és tisztességes életet kell élnie.

Elismerik a fogyatékos gyermeknek a **különleges gondozáshoz való jogát**, az előírt feltételeknek megfelelő **fogyatékos gyermeknek és eltartóinak**, kérelemre, a gyermek állapotához és szülei vagy gondviselői helyzetéhez alkalmazkodó **segítséget biztosítanak.**

A kisebbséghez tartozó gyermek jogai

Az országok 90%-a soknemzetiségű (soktörzsű) állam, ahol együtt él a többségi nemzet és más népeesség.

Az etnikainál még tarkább képet mutat a nyelvi sokszínűség (India – 855 nyelv)

Azokban az államokban, amelyekben nemzetiségi, vallási, nyelvi kisebbségek, illetőleg őslakosságból származó személyek élnek, az őslakos vagy kisebbséghez tartozó gyermek nem fosztható meg attól a jogától, hogy saját kulturális életét élje, vallását vallja és gyakorolja, illetőleg csoportjának többi tagjával együtt saját nyelvét használja.

Köszönöm a figyelmet!

